

सम्पादकीय

महापुराणले जोडाएको महाभेट

धनुषाको सबैला नगरपालिकाको रघुनाथपुरमा रामनवमीका अवसरमा श्रीमद्भागवत महापुराण कथावाचन सप्ताह हुँदैछ । यस्तो काम मधेशभर भइरहेको छ । कुनै नौलो काम त होइन भन्ने पनि होलान् । तर यसको सामाजिक सन्देश हो: महापुराणले बिछोडिएको समाजलाई जोड्दैछ । जुन देश र मधेशकै प्रमुख चिन्ता बन्दै गएको छ ।

मासजा विभक्त, एकल र एकलकाँटे भइरहेको बेला यस्ता धार्मिक अनुष्ठानले पनि सकारात्मक सन्देश दिँदो रहेछ । चैत २४ गतेदेखि ३० गतेसम्म हुने सप्ताहमा सहभागी हुन साविक रघुनाथपुर घर भई काठमाडौँ, जनकपुरलगायत विभिन्न शहरमा स्थापित व्यक्ति, परिवार भेला गाउँमा भेला हुँदैछन् । आयोजक लक्ष्मी हरिहरनाथ मन्दिर धर्मशाला संरक्षण समितिले

उनीहरूलाई सबैलाई घरघर पुगेर आमन्त्रण गरेपछि महापुराण मैलीमय हुने सम्भावना देखिएको छ । करिब दश लाख रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान गरिएको कथावाचन सप्ताहले गाउँमा सुविधासम्पन्न धर्मशाला निर्माण र सामुदायिक शिक्षा सुधार अभियानमा सहयोग पुग्ने सपना त छुट्टैछ तर विछडिएको समाज एक ठाउँमा जोडिएर सामाजिक र धार्मिक काम गर्ने कार्य पनि कम महत्त्वको होइन । आयोजक समितिका अध्यक्ष वीरेन्द्र महतो रघुनाथपुर गाउँमा जन्मे, हुर्केर विभिन्न शहरमा स्थापित सबैलाई भेला गर्ने योजना महापुराणको भएको बताउँछन् ।

साविक रघुनाथपुर निवासी भए पनि घरद्वार बेचेर वा जग्गा भए पनि बस्ने घर नहुनेका लागि समुदायस्तरमै ‘होमस्टे’ को अवधारणामा बास व्यवस्थापन गर्न

लागिएको छ । आयोजक समिति सदस्य विनोद पालका अनुसार, सप्ताहबाट धर्मशाला निर्माणसँगै सामुदायिक शिक्षामा सुधार कार्यमा टेवा पुग्ने अपेक्षा छ । यो अपेक्षा त सामाजिक काम हो, तर रघुनाथपुरबासीको एक ठाउँमै भेट हुने अवसर अर्को महत्त्वपूर्ण कार्य हो । ‘साविक रघुनाथपुरबासी जो विभिन्न प्रयोजनको सिलसिलामा बाहिरै शहरमा स्थापित भए, उहाँहरू चाडबाडका बेला पनि घर छाडेर आउन भ्याइरहेका हुँदैनन् । त्यस्ता व्यक्तिहरूसमेत सबै गाउँबासीलाई कथावाचन सप्ताहको बहानाले जोड्न सकियो, यो पुर्नर्मिलन एउटा उपलब्धि हो,’ पालले भने, ‘सामाजिक लगानीमा भौतिक विकाससँगै सामाजिक विकासमा सहयोग पुग्ने अर्को उपलब्धि र फड्को हो, जो विछडिएको समाज जोड्न हामी प्रयत्न गरिरहेका छौँ ।’ श्रीमद्भागवत

महापुराण कथावाचनले समाजमा सत्सङ्गको प्रवद्र्धन हुने अर्को संयोग पनि छ । उसो त हरिहरनाथ मन्दिर पछाडि निर्मित भूँइतला भवनमा पहिलो तलाका लागि छ वटा डिलक्स कोठा निर्माण गर्न छ जना दाता तयार भएको सप्ताहका लागि गठित आर्थिक व्यवस्थापन उपसमिति संयोजक जगदिश पूर्वले जानकारी दिए । उनले धर्मशालाको माथिल्लो तलामा ट्रस्ट निर्माणलगायतका काममा आर्थिक सहयोग जुटाउनुका साथै अध्यात्मको माध्यमले समाजलाई जोड्ने र सकारात्मक सोचको विकासमा थप सहयोग हुने बताए । यसरी गाउँमा एउटा धार्मिक अनुष्ठान हुँदा पहिला पूर्वाधार विकास हुन्थ्यो भने अहिले समाज जोड्ने काममा पनि यस्ता अनुष्ठान जोडिन थालेका छन् ।

ज्ञानेन्द्र शाह: ४७ को संविधान अनुसार राजा १९ को संविधानमा चले

केदार सुवेदी

पूर्व राजा ज्ञानेन्द्रले सडकमा उत्रनु केही दिन अघि देशमा चलिरहेको गणतान्त्रिक व्यवस्थालाई विधि विधान विरुद्धको भनेर सजा दिए। प्रजातन्त्र दिवसको अघिल्लो लामो सन्देश दिँदै उनले अव आफूलाई साथ दिन आह्वान गर्दै भने, ‘आम जनताको मन, मागज र मतका आधारमा देशको विधि व्यवस्था तथा मान्यता अनुसार राज्य सञ्चालन गर्ने सर्वमान्य आदर्श पनि हुनुपर्दथ्यो ।’ यसको अर्थ हो अहिले राज्य सञ्चालन जसरी भइरहेको छ त्यो देशको विधि, व्यवस्था तथा मान्यता अनुसार छैन। यसलाई थप व्याख्या गर्दै उनका अनुयायीले सडकमा नारा उर्गाल्न थाले: गणतन्त्र भनेकै भ्रष्ट व्यवस्था हो।

पूर्वराजाले अहिले राज्य सञ्चालन विधि व्यवस्था तथा मान्यता अनुसार छैन भनेर यस्तो आरोप लगाउँदा उनका अनुयायीले त्यस कारण यो भ्रष्ट व्यवस्था भनेर परिभाषित गरिँदा के बिर्सिँझ्यो भने यी पूर्व राजाको करिब ७ वर्षको राज्य सञ्चालन मध्येका करिब १७ महिना देशले प्रचलन गरिरहेको विधि व्यवस्था तथा मान्यता कतै पनि पालना भएको थिएन।

२०५८ जेठ २२ मा संवैधानिक राजाका रूपमा नियुक्त भएका उनले २०५९ असोज १९ देखिनै आफूलाई संविधान मान्न नपर्ने पदाधिकारीका रूपमा प्रस्तुत गरे जो त्यस बेला प्रचलनमा रहेको विधि व्यवस्था तथा मान्यताको बिलकुलै विपरीतको काम थियो। राजाको कैद हुने काम उनी २०४७ को संविधान अनुसार राजा बनाइएका थिए तर पछि उनले राजकाज भने २०१९ को संविधान अनुसार गरे। यहीँर सवोच्च अदालतले शाही आयोग गठन सन्दर्भमा उनको त्यो काम आफूमा नभएको अधिकारको प्रयोग भएको अर्थात् नपाएको ओहोदा पाएको भनेर कसुर ठहर गर्नुपर्ने तहको हो भनेको थियो। कतिसम्म भने उनले आफूले नपाएको ओहोदा अर्थात् अधिकार पाएको भनेर जसरी व्याख्या गरे र त्यही अपव्याख्याका आधारमा अरूलाई जेल हाल्न भनेर शाही आयोग बनाए। त्यो आफैँ नपाएको अधिकार पाएको भनेर दाबी गरिएको अवस्था हो जुन काम बापत उनी जरिवाना र कैद बाट दण्डित हुनुपर्दथ्यो। अख्तियारले एक पदाधिकारी विरुद्ध विशेष अदालतमा दर्ता गराएको मुद्दाले पनि त्यही भन्छ।

दुई वर्षअघि, २०७९ माघमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट बिपी कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानका तत्कालीन उपकुलपतिलाई भ्रष्टाचारको मुद्दा लाग्यो। उनी माथि ‘नपाएको ओहोदा पाएँ भनी पदीय मर्यादा विपरीत काम गरेको’ भने आरोप थियो। यही आरोपमा अख्तियारले उनी विरुद्ध विशेष अदालतमा मुद्दा दायर गरेको हो। अख्तियारका प्रवक्ताका अनुसार उपकुलपति जस्तो पदमा नियुक्ति भइसकेपछि नियमित काम गर्ने क्रममा अरूले विश्वास गरोस् भनी बदनियत साथ कुनै पनि आधिकारिक निकायबाट प्राप्त नगरेको, नपाएको ओहोदा पाएँ भनी अरूले विश्वास गर्ने गरी प्रोफेसर पद प्रयोग गरेको देखियो।

यो भनेको भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १५ बमोजिमको कसुर हो। उक्त दफामा नपाएको ओहोदा पाएँ भनेलाई एक वर्षदेखि २ वर्षसम्म कैद र ५० हजार देखि १ लाख रुपैयाँ जरिवाना हुने व्यवस्था छ। भ्रष्टाचारको विश्वव्यापी मान्यतामा पनि यी राजाले जे गरेका थिए त्यसलाई भ्रष्टाचार नै भनिँदो

रहेछ। भ्रष्टाचारको विश्वव्यापी परिभाषामा कुनै पनि व्यक्तिले आफ्नो पदीय मर्यादा विपरीत गर्ने सबै किसिमका गैर कानुनी र अनैतिक क्रियाकलापहरूलाई भ्रष्टाचार हुन जसमा सार्वजनिक पदमा रहेका पदाधिकारीहरूले आफूमा रहेको शक्ति र अधिकारको दुरुपयोग गरेको कुरा पनि पर्छ। विश्व बैङ्कका अनुसार व्यक्तिगत फाइदाको लागि सार्वजनिक ओहोदा र शक्तिको दुरुपयोग नै भ्रष्टाचार हो।

ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेशनलका अनुसार सार्वजनिक क्षेत्रमा चाहै त्यो राजनीतिक वा प्रशासनिक होस उनीहरूलाई गरिएको विश्वास वा सुम्पिएको कार्यको गलत र गैर न्यायिक प्रयोग नै भ्रष्टाचार हो। उल्लेखित विवरणले कुनै पनि राज्य सञ्चालकबाट भ्रष्टाचार हुनका लागि पैसाको लेनदेन मात्रै भनेर परिभाषा गर्न मिल्दो रहेनछ भन्ने बुझाउँछ। राजा ज्ञानेन्द्रको त्यो कार्यकालमा त पैसाको पनि ठुलो चलखेल भएको थियो।

जस्तो, यता राजदरबारका परिवारको सङ्ख्या दरबार भित्रै मारिएका कारण घटेको छ भने उता दरबारको खर्च तीन करोडको ठाउँमा ३३ करोड रुपैयाँ पुराइएको छ। यति मात्रै होइन, ३३ करोड विनिसोजन भएको वर्ष यता वास्तविक खर्च भने ७५ करोड रुपैयाँ पुगेको छ। यी अभिलिखित तथ्याङ्क हुन्। ज्ञानेन्द्रले प्रत्यक्ष शासन गरेका एक वर्षमा उनका गृहमन्त्रीले मात्रै करोड भन्दा बढी रकम बाँडेका विवरण सार्वजनिक भएका थिए। पछि अख्तियारले सो रकम उनीबाट असुलउम्र गराउन अदालतमा मुद्दा नै हालेको थियो। राजाका यी गृहमन्त्री अहिले गणतन्त्र नै भ्रष्ट व्यवस्था भनेर जिउ ज्यानले लागिरहेका देखिन्छन्।

नभएको राजकीय सत्ताको प्रयोग: सर्वोच्च

ज्ञानेन्द्रले २०६१ माघ १९ गते गरेको सत्ता कब्जा २०४७ को संविधानबाट प्रतिस्थापन भैसकेको २०१९ संविधान अनुसार भएको भनेर सर्वोच्च अदालतले नै फैसला सुनाएको छ । तर उनी भने २०४७ को संविधान अनुसार राजा भएका थिए । २०४७ को संविधानले राजकीय सत्ता जनतामा निहित गरेको थियो तर राजाले त्यस्तो सत्ता आफूमा निहित रहेको भनेर राज्यलाई नै ढाँटे। त्यसै कारण उनको निर्णय सर्वोच्चले उनको प्रत्यक्ष शासनकालमा नै खारेज गरिदिएको थियो।

भ्रष्टाचारविरुद्ध राजाले गठन गरेको शाही आयोग नै भ्रष्टाचारको जग रहेको भनेर सर्वोच्चको व्याख्याले नै बुझाउँछ। २०६२ फागुन १ गते सर्वोच्च अदालत, विशेष इजलासले भ्रष्टाचार नियन्त्रण शाही आयोग, हरिहर भवन ललितपुर समेत विरुद्ध न्यायाधीशहरू केदारप्रसाद गिरी, मीनबहादुर रायमाझी, रामनगिना सिंह, अनुपराज शर्मा, रामप्रसाद श्रेष्ठबाट सर्वसम्मत रूपले गरेको आदेशमा राजा ज्ञानेन्द्रले आफूमा निहित हुँदै नभएको राजकीय शक्ति निहित छ भनेर राज्यलाई कसरी ढाँटेछन् भन्ने विस्तृत व्याख्या भएको छ। राज्य, संस्था वा व्यक्तिलाई ढाँट्नु छल्लु अपराधजन्य काम मानिन्छ अतः यो भ्रष्टाचार पनि हो।

तत्कालीन राजाका तर्फबाट महान्यायाधिवक्ता मार्फत अदालतमा दिइएको जवाफ कार्यकारी प्रमुखको जवाफ मानिन्छ । त्यस बेला देशको कार्यकारी प्रमुखमा राजा आफै थिए । संवैधानिक राजालाई कार्यकारी प्रमुख बन्न प्रचलित संविधान २०४७ ले कतै पनि ठाउँ दिएको थिएन। त्यस कारण राजाका पक्षबाट अदालतमा ‘श्री ५ हिन्दू राजा रहिबक्सेको, हिन्दू धर्मबमोजिम राजाले आफ्नो कर्तव्य पालन गर्नुपर्ने, श्री ५ लाई संविधानले नियन्त्रण गर्न नसक्ने, राजकीय सत्ता श्री ५ मा नै निहित रहेको हुनाले जनताको हित हुने कार्य श्री ५ बाट आफ्नै स्वविवेकमा गर्न सकिबक्सने, नेपालको संविधान, २०१९ खारेज नभएकोले उक्त संविधानमा भएको व्यवस्थाअनुसार सार्वभौम अधिकार श्री ५ मा नै रहेको आदि कुराहरू बहसमा उठाउनु भएको हुँदा नेपाल अधिराज्यको राजकीय सत्ताको प्रयोगको सम्बन्धमा नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ लागू हुनु भन्दा अगाडि के कस्तो व्यवस्था थियो र उक्त संविधान लागू भएपछि त्यस सम्बन्धमा संविधानमा के कस्तो व्यवस्था रहेको छ ? त्यस्तर्फ इजलासको ध्यान जानु आवश्यक भएको छ।

नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०१५ को धारा ६८ ले संविधान र तत्काल प्रचलित कानुनमा व्यवस्था गरिएदेखि बाहेकका श्री ५ मा निहित अरू सम्पूर्ण राजकीय अधिकार मौसूफमा निहित रहेको भनी राजकीय अधिकारका सम्बन्धमा स्पष्ट व्यवस्था गरिएको पाइयो। नेपालको संविधान, २०१९ को धारा २० को उपधारा (२) ले नेपालको सार्वभौमसत्ता श्री ५ मा निहित रहेको छ। कार्यकारिणी, व्यवस्थापिका र न्याय सम्बन्धी सबै अधिकार मौसूफबाट निश्चित हुनेछ भन्ने व्यवस्था गर्नुका अतिरिक्त धारा ९० ले संविधान वा तत्काल प्रचलित अन्य कानुनमा व्यवस्था गरिएदेखि बाहेकका श्री ५ का अरू सबै अन्तर निहित अधिकार मौसूफमा नै निहित रहनेछन् भन्ने व्यवस्थाबाट धारा २०(२) को व्यवस्था बमोजिमका श्री ५ बाट निश्चित हुने कार्यकारिणी, व्यवस्थापिका र न्याय सम्बन्धी अधिकार समेतका सबै राजकीय सत्ता सम्बन्धित अवशिष्ट अधिकार श्री ५ मा नै स्पष्ट रूपमा निहित गरेको देखिन आयो।

नेपालको संविधान, २०१९ लाई प्रतिस्तरण गरी जारी गरिएको नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ ले नेपाल अधिराज्यको राजकीय सत्ता र सार्वभौम अधिकारको बारेमा के कस्तो व्यवस्था गरेको छ ? भन्ने सम्बन्धमा संविधानको प्रस्तावना

यस्तो छ सर्वोच्च अदालतको फैसला:

भ्रष्टाचार नियन्त्रण शाही आयोगको लिखित जवाफमा मुख्य रूपमा नेपालको संवैधानिक रीति स्थिति परम्परा र श्री ५ बाट प्रयोग भई आएको स्वविवेकी अधिकार प्रयोग श्री ५ बाट १२७ बमोजिम आदेश जारी गरिबक्सेको भन्ने भएकोमा भ्रष्टाचार नियन्त्रण शाही आयोग र आयोगका सदस्यहरू तर्फबाट रहनु भएका विद्वान कानुन व्यवसायीहरूबाट श्री ५ हिन्दु राजा रहिबक्सेको, हिन्दु धर्म बमोजिम राजाले आफ्नो कर्तव्य पालन गर्नुपर्ने, श्री ५ लाई संविधानले नियन्त्रण गर्न नसक्ने, राजकीय सत्ता श्री ५ मा नै निहित रहेको हुनाले जनताको हित हुने कार्य श्री ५ बाट आफ्नै स्वविवेकमा गर्न सकिबक्सने, नेपालको संविधान, २०१९ खारेज नभएकोले उक्त संविधानमा भएको व्यवस्थाअनुसार सार्वभौम अधिकार श्री ५ मा नै रहेको आदि कुराहरू बहसमा उठाउनु भएको हुँदा नेपाल अधिराज्यको राजकीय सत्ताको प्रयोगको सम्बन्धमा नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ लागू हुनु भन्दा अगाडि के कस्तो व्यवस्था थियो र उक्त संविधान लागू भएपछि त्यस सम्बन्धमा संविधानमा के कस्तो व्यवस्था रहेको छ ? त्यस्तर्फ इजलासको ध्यान जानु आवश्यक भएको छ।

नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०१५ को धारा ६८ ले संविधान र तत्काल प्रचलित कानुनमा व्यवस्था गरिएदेखि बाहेकका श्री ५ मा निहित अरू सम्पूर्ण राजकीय अधिकार मौसूफमा निहित रहेको भनी राजकीय अधिकारका सम्बन्धमा स्पष्ट व्यवस्था गरिएको पाइयो। नेपालको संविधान, २०१९ को धारा २० को उपधारा (२) ले नेपालको सार्वभौमसत्ता श्री ५ मा निहित रहेको छ। कार्यकारिणी, व्यवस्थापिका र न्याय सम्बन्धी सबै अधिकार मौसूफबाट निश्चित हुनेछ भन्ने व्यवस्था गर्नुका अतिरिक्त धारा ९० ले संविधान वा तत्काल प्रचलित अन्य कानुनमा व्यवस्था गरिएदेखि बाहेकका श्री ५ का अरू सबै अन्तर निहित अधिकार मौसूफमा नै निहित रहनेछन् भन्ने व्यवस्थाबाट धारा २०(२) को व्यवस्था बमोजिमका श्री ५ बाट निश्चित हुने कार्यकारिणी, व्यवस्थापिका र न्याय सम्बन्धी अधिकार समेतका सबै राजकीय सत्ता सम्बन्धित अवशिष्ट अधिकार श्री ५ मा नै स्पष्ट रूपमा निहित गरेको देखिन आयो।

नेपालको संविधान, २०१९ लाई प्रतिस्तरण गरी जारी गरिएको नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ ले नेपाल अधिराज्यको राजकीय सत्ता र सार्वभौम अधिकारको बारेमा के कस्तो व्यवस्था गरेको छ ? भन्ने सम्बन्धमा संविधानको प्रस्तावना

अध्ययन गर्दा स्वतन्त्र र सार्वभौम सत्ता सम्पन्न नेपाल अधिराज्यको राज्य शक्तिको श्रोत नेपाली जनता नै हो भन्ने तथ्यलाई हृदयङ्गम गरी लोक सम्मति अनुकूल शासन व्यवस्था सञ्चालन गर्ने सङ्कल्प समय समयमा अभिव्यक्त भएको र नेपाली जनताले केही समय अघि भएको जन आन्दोलनको माध्यमबाट संवैधानिक परिवर्तन गर्ने इच्छा अभिव्यक्त गरेकोले सो अनुरूप नेपाली जनतालाई चिर काल पर्यन्त सामाजिक राजनैतिक एवम् आर्थिक न्याय प्राप्त हुन सकोस् भन्ने उद्देश्यबाट नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ निर्माण भएको भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ।

प्रस्तावनामा उल्लेख गरिएको उक्त ब्यहोराबाट नेपाली जनता नै राज्य शक्तिको श्रोत भएको तथ्यलाई आत्मसात् गरिएको र नेपाली जनताले आन्दोलनको माध्यमबाट नेपालको संविधान, २०१९ अनुसारको संवैधानिक व्यवस्थामा परिवर्तन चाहेको मूल कारणबाट नै नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ को आवश्यकता भएको भन्ने स्पष्ट हुन्छ । प्रस्तावनाको दोस्रो अनुच्छेदमा नेपाल अधिराज्यको शासन व्यवस्थाको स्वरूप कस्तो हुने भन्ने सम्बन्धमा प्रत्येक नेपालीको आधारभूत मानव अधिकार सुरक्षित गर्ने, स्वतन्त्रता र समानताको आधारमा नेपाली जनताका बिच भ्रातृत्व र एकता कायम गर्ने, बालिग मताधिकार, संसदीय शासन प्रणाली, संवैधानिक राजतन्त्र, तथा बहुदलीय प्रजातन्त्रलाई सुदृढ गर्ने, स्वतन्त्र एवं सक्षम न्याय प्रणालीको व्यवस्था गरी कानुनी राज्यको अवधारणालाई साकार पार्ने जस्ता लक्ष्य हासिल गर्ने उद्देश्य समेत संविधानले लिएको देखिन्छ।

प्रस्तावना के तेस्रो अनुच्छेदमा नेपाली जनताको इच्छा अनुसार संविधान प्रारम्भ भएपछि नेपाल अधिराज्यको राजकीय सत्ता र सार्वभौम अधिकार यसै संविधान बमोजिम प्रयोग हुने गरी श्री ५ बाट प्रयोग भइएको राजकीय सत्ताको प्रयोग गरिबक्सी मन्त्रिपरिषद्को सल्लाह र सम्मतिअनुसार संविधानको घोषणा गरी लागू गरिबक्सेको भन्ने उल्लेख छ। संविधानको धारा ३ मा नेपालको सार्वभौमसत्ता नेपाली जनतामा निहित रहनेछ जसको प्रयोग यस संविधानमा व्यवस्था भएबमोजिम हुनेछ भन्ने व्यवस्था छ। त्यस्तै गरी वर्तमान संविधानले शासन व्यवस्था सम्बन्धी कार्यकारिणी, व्यवस्थापकीय तथा न्याय सम्बन्धी मूलभूत अधिकारहरूराज्यका प्रमुख तीन अङ्गामा विभाजन गरी शक्ति पृथकीकरणको सिद्धान्तलाई अनुसरण गरेको अवस्था समेत रहेको देखिन्छ।

नेपाली जनताको इच्छाअनुसार यो संविधान प्रारम्भ

भएपछि नेपाल अधिराज्यको राजकीय सत्ता, सार्वभौम अधिकार यसै संविधान बमोजिम प्रयोग हुने भन्ने नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ को प्रस्तावनाले स्पष्ट रूपमा व्यक्त गरेको अवस्था छ। नेपाल अधिराज्यको राजकीय सत्ता र सार्वभौमसत्ता नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ बमोजिम नै प्रयोग हुने भएपछि नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ लागू हुनु पूर्वको नेपालको संविधान, २०१९ ले व्यवस्था गरे बमोजिम नेपालको सार्वभौमसत्ता श्री ५ मा निहित रहेको, कार्यकारिणी, व्यवस्थापिका र न्यायसम्बन्धी सबै अधिकार श्री ५ बाट निसृत हुने भनी सम्वन्न मिल्ने अवस्था देखिँदैन।

संवैधानिक परिवर्तन पछि नेपाल अधिराज्यको राजकीय सत्ता र सार्वभौम अधिकार नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ ले व्यवस्था गरे बमोजिम मात्र प्रयोग हुन सक्ने स्पष्ट संवैधानिक व्यवस्था भइरहेको यस स्थितिमा राजकीय सत्ता सम्बन्धमा अलमल गरी विवाद उठाउनु र नेपालको संविधान, २०१९ खारेज भएको छैन भन्ने जस्ता तर्क गर्नु संवैधानिक आधार र व्यवस्था विपरीत हुन जान्छ । संविधानले मूल एवं शक्तिशाली कानुनको स्थान ग्रहण गर्दछ। लिखित संविधान भएका मुलुकहरूमा शासनको सिद्धान्त एवं व्यवस्था, क्रियाकलाप, राज्यका विभिन्न अङ्गहरूमा राजकीय सत्ताको बाँडफाँड संविधानले नै तय गरेको हुन्छ। संविधानले गरेको व्यवस्था र निर्धारण भएका विषयवस्तुको उल्लङ्घन गर्नु संविधान विपरीत हुन्छ र यस्तो उल्लङ्घनको अवस्थाले संवैधानिक समस्या सिर्जना हुने हुँदा यस्तो स्थिति आउनु नदिनु वा टार्नु राज्यको हितमा हुने हुन्छ।

भ्रष्टाचार आयोग गठनमा नै भ्रष्टाचार

भ्रष्टाचार नियन्त्रणका सम्बन्धमा नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ लागू हुनु पूर्वका प्रयास र व्यवस्थालाई समेत दृष्टिगत गरी प्रभावकारी संयन्त्रको रूपमा नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ को भाग १२ मा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको व्यवस्था रहेको छ । सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्तिले अनुचित कार्य वा भ्रष्टाचार गरी अख्तियारको दुरुपयोग गरेको सम्बन्धमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले कानुन बमोजिम अनुसन्धान वा तहकितात गर्ने वा गराउन पाउने अधिकार धारा १८(१) ले अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई प्रदान गरेको र अनुसन्धान तहकितातबाट सार्वजनिक पद धारण गरेको कुनै व्यक्तिले कानुन बमोजिम भ्रष्टाचार मानिने कुनै काम

गरेको देखिएमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्ति र अपराधमा संलग्न अन्य व्यक्ति उपर कानुन बमोजिम अधिकार प्राप्त अदालतमा मुद्दा चलाइने व्यवस्था भएबाट अनुचित कार्य वा भ्रष्टाचारका सम्बन्धमा अनुसन्धान तहकितात गरी अधिकार प्राप्त अदालतमा मुद्दा चलाउने अधिकार अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा रहेको देखियो। अनुचित कार्य वा भ्रष्टाचार नियन्त्रणका सम्बन्धमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग संविधानतः महत्त्वपूर्ण संरचना भएबाट अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई संविधानले तोकेको जिम्मेवारी संवैधानिक व्यवस्था यथावत् रहेसम्म संवैधानिक व्यवस्था अनुसरण गर्नु नै संविधानसम्मत हुन जान्छ । कुनै कारण देखाएर संवैधानिक अङ्गलाई प्रदान गरिएको काम कर्तव्य र अधिकारमा प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष रूपमा प्रभाव पार्ने, अतिक्रमण हुने वा संवैधानिक निकाय प्रभावित वा प्रभावहीन अवस्थामा पुग्ने कार्यबाट संवैधानिक जग कमजोर मात्र होइन खलबलिन पनि पुग्दछ, संविधानवाद र संविधानको विकासमा समेत अवरोध पुग्न जान्छ।

श्री ५ महाराजाधिराजबाट नेपाल अधिराज्यको संविधान २०४७ को धारा ११५(७) प्रयोग गरी भ्रष्टाचार नियन्त्रण शाही आयोग गठन गरिबक्सेको २०६१।१।५ अतिरिक्तको ५५ मा प्रकाशित आदेश अध्ययन गर्दा आदेशको दफा २ ले तस्करी गरेको वा राजस्व छलेको, अनियमित टेक्का पट्टा वा कमिसनमा संलग्न भएको, प्रचलित कानुन बमोजिम भ्रष्टाचार मानिने अन्य काम गरेको अवस्था देखिए छानबिन गरी कारवाइ गर्ने काम, कर्तव्य, अधिकारका अतिरिक्त दफा २(४) ले भ्रष्टाचार सम्बन्धी प्रचलित कानुन बमोजिम अनुसन्धान अधिकारीले प्रयोग गर्ने पाउने सबै अधिकार र विशेष अदालत ऐन, २०५९ बमोजिम विशेष अदालतलाई प्राप्त अधिकार प्राप्त हुने भन्ने उल्लेख गरिएको देखिन्छ।

दफा ६ ले भ्रष्टाचार सम्बन्धी प्रचलित कानुन बमोजिम कसुर गरेको प्रमाणित भएमा आयोगले निजलाई सोही कानुन बमोजिम सजाय गर्न सक्नेछ भन्ने व्यवस्थाबाट आयोगको नाममा आयोगबाट गरिने छानबिन सम्बन्धी कार्य र गरिने सजाय समेतका सबै कार्य र अधिकारको प्रयोग भ्रष्टाचारसँग सम्बन्धित देखिन आएको छ। आदेशको दफा २ र ६ को व्यवस्था हेर्दा छानबिन गर्ने र सजाय गर्ने अधिकार भ्रष्टाचार नियन्त्रण शाही आयोगमा नै रहेपछि छानबिन गरी मुद्दा चलाउने भ्रष्टाचार नियन्त्रण शाही आयोग भित्रको छुट्टै निकायले गर्ने गर्छ भन्ने भनाइ कानुनको दृष्टिमा कुनै महत्त्व राख्ने देखिँदैन। छानबिन गरी कार्यवाही गर्ने र सजाय गर्ने दुवै अधिकार भ्रष्टाचार नियन्त्रण शाही आयोगमा निहित रहेको स्पष्ट देखिन आएको छ।

नेपाल अधिराज्यको संविधान २०४७ को धारा १८ ले सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्तिले अनुचित कार्य वा भ्रष्टाचार गरी अख्तियार दुरुपयोग गरेकोमा अनुसन्धान तहकितात गरी सार्वजनिक पद धारण गरेको व्यक्तिले कानुन बमोजिम भ्रष्टाचार मानिने काम गरेको देखिएमा कानुन बमोजिम अधिकार प्राप्त अदालतमा मुद्दा दायर गर्न वा गराउन सक्ने अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएको अवस्थामा अनुसन्धान गर्ने निकाय र मुद्दा सुन्ने निकाय एउटै नभई छुट्टाछुट्टै हुनुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था स्पष्ट छ।

नेपाल अधिराज्यको संविधानले भ्रष्टाचार सम्बन्धमा अनुसन्धान तहकितात गर्ने निकाय र मुद्दा हेर्ने निकायको छुट्टाछुट्टै व्यवस्था गरेकोमा भ्रष्टाचार नियन्त्रण शाही आयोगलाई छानबिन कारवाइ गर्ने र सजाय गर्ने समेतको कार्य एउटै निकायलाई तोके कार्य संविधानको उद्देश्य र भावना अनुकूल रहेको भन्न मिल्ने समेत देखिन आएन। आइएनएस

कलश शोभायात्रा: चैते दशैंको अवसरमा सर्लाही सदरमुकाम मलङ्गवामा निकालिएको कलश शोभायात्रा । तस्बिर: विश्वनाथ ठाकुर

घितो लिलामी गर्ने बारे १५ दिने अत्यन्त जरूरी सूचना	
(प्रकाशित मिति २०८१/१२/१८ गते)	
तपशिलमा उल्लेखित ऋणी संस्थाले जनकपुर शाखाबाट उपभोग गरेको कर्जाको सावाँ, व्याज र हर्जना रकम तिन बुझाउन पर्नेमा नबुझाई कर्जा सम्बन्धी शर्त तथा बन्देजहरु उल्लंघन गरेकाले सो सम्बन्धमा मौखिक तथा लिखित सूचना र पत्रद्वारा ताकेता गर्दा साथै मिति २०८०/११/१५ गते मध्यान्ह राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा कर्जा चुक्ता गर्ने बारे ३५ दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरेको र २०८१/०४/०७ गते जनकपुर टुडे दैनिकमा घितो लिलाम विक्री सम्बन्धि ३५ दिने सूचना प्रकाशित गर्दा समेत गर्दा समेत संस्थाले तिन बुझाउनु पर्ने कर्जाको सावाँ, व्याज, हर्जना तथा अन्य दैदस्तुरको रकम समेत चुक्ता भुक्तानी नगरी बाँकी रहेको हुनाले बैकलाई ऋण सुरक्षण बापत लेखाई दिएको तपशिलमा उल्लेखित घितो सुरक्षण सम्पत्ती लिलाम विक्री गरी बैकको सम्पूर्ण लेना रकम असुल उपर गरी लिनका लागि यो घितो लिलाम विक्री सम्बन्धि १५ दिने सूचना प्रकाशित गरिएको छ । अतः उल्लेखित म्याद भित्र तपशिलमा उल्लेखित घितो सुरक्षण सम्पत्ती लिलाम विक्रीमा सहभागी हुन र बोलपत्र खरिद गरी लिन इच्छुक संघ/संस्था, फर्म, कम्पनी तथा सर्वसाधारण महानुभावहरुले यो सूचना प्रकाशित भएको मितिले १५ (पन्ध्र) दिन भित्र आफुले कबोल गरेको रकम सहितको गोप्य शिलबन्दी बोलपत्र पेश गर्नहुन अनुरोध गर्दछौं । लिलाम विक्रीमा सो सुरक्षण घितो सम्पत्ती कसैले नसकारेमा वा रितपुर्वक बोलपत्र नपरेमा बैक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धि ऐन, सहकारी ऐन २०७४ तथा प्रचलित कानून बमोजिम घितो सुरक्षण सम्पत्ति यस बैक आफैले सकार गरी लिने व्यहोरा समेत सम्बन्धित सबैलाई जानकारी गराईन्छ । घितो लेखि दिएको सम्पत्ति लिलाम विक्री गर्दा वा बैक आफैले सकार गर्दा साविकका बैकबाट भएको मुलााडकन भन्दा कम मूल्यमा विक्री भयो वा मेरो/हाम्रो सम्पत्तिको उचित मूल्य प्राप्त नभई कम मूल्यमा विक्री भयो वा बैक आफैले सकार गरी लियो भनी कही कतै उजुरा बाजुरा गर्न पाउने छैन । साथै सुरक्षणमा रहेको सम्पूर्ण घितो लिलाम विक्रीबाट पनि यस बैकको सम्पूर्ण लेना रकम अख्तु उपर नभएमा सम्बन्धित ऋणी संस्था तथा जमानीकर्ताहरुको अन्य खल अचल जायजेथा सम्पतिबाट समेत असुल उपर गरी लिने र ऋणी तथा जमानीकर्तालाई बैक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धि ऐन बमोजिम कर्जा सूचना केन्द्र लिमिटेडको कालो सूचीमा समावेश गरिने व्यहोरा यसै सूचनाद्वारा सूचित गराईन्छ ।	
ऋणी संस्थाको नाम : श्री. धनुष पयन्त सहकारी संस्था लि ।	रजिष्टर्ड ठेगाना : धनुषाधाम १ धनुषा ।
दर्ता नं : १५१३ /२०७०/७१	
संचालक तथा जमानीकर्ताको विवरण	
१) नाम : विनिता यादव (अध्यक्ष जमानीकर्ता) बाबु : शिव नारायण मरिंक पति : ध्रुव नारायण यादव ससुरा : धनिकलाल यादव ना प्र.नं : १७३०११/७२८ ठेगाना : हरिने ७, धनुषा	५) नाम : सुरेश्वर यादव (संचालक जमानीकर्ता) बाबु : रामप्रसाद गोइत यादव बाजे : आनन्द गोइत यादव ना.प्र.नं : १७७६२४४३९९ ठेगाना : बिसरमोरा ८, धनुषा
२) नाम : अजिज नदाफ (उपाध्यक्ष जमानीकर्ता) बाबु : मुसल्लिम नदाफ बाजे : सोमन नदाफ ना.प्र.नं : १७९०४२२०७३ ठेगाना : सुगामधुकरही १, धनुषा	६) नाम : देव सरण रान यादव (संचालक जमानिकर्ता) बाबु : राम चन्द्र रान यादव बाजे : सुरतिथा रान यादव ना.प्र.नं : ३६२८२४५९ ठेगाना : हरिने ७, धनुषा
३) नाम : राम चन्द्र यादव (सचिव जमानीकर्ता) बाबु : राम लखन भिनवार बाजे : हितार्थ भिनवार ना.प्र.नं : ३५००१००२ ठेगाना : हर्पिर हडबडा ९, धनुषा	७) नाम : विजय पण्डित कुमहार (संचालक जमानीकर्ता) बाबु : उमेश पण्डित कुमहार बाजे : रामसुनर पण्डित ना.प्र.नं : १७३०६१/४९ ठेगाना : प्र.को महवा ५, धनुषा
४) नाम : अंजुला कुमारी (कोषाध्यक्ष जमानीकर्ता) पति : अजय कुमार साह ससुरा : राम बृक्ष साह बाबु : बलदेव साह ना.प्र.नं : ८९७९१८८१ ठेगाना : पचहर्वा ४, धनुषा	८) नाम : हिपु कुमार यादव (व्यवस्थापक जमानीकर्ता) बाबु : युगेश्वर यादव बाजे : राम प्रसाद गोइत यादव ना.प्र.नं : १७-०२-७३-०१०१६ ठेगाना : बिसरमोरा ८, धनुषा
घितो सुरक्षण राखिएको सम्पत्ति र सुरक्षणधनीको विवरण :	
१.	श्री धनिकलाल यादव को बृहारी श्री ध्रुव नारायण यादवको श्रीमती धनुषा जिल्ला हरिने गा.वि.स. वडा नं. ७ बस्ने श्री विनिता यादवको नाममा मालपोत कार्यालय जनकपुरधाम धनुषा मा दर्ता थ्रस्ता कायम रहेको धनुषा जिल्ला जनकपुर न.पा. वडा नं. १ सिट नं १३४६२४ को कित्ता नं १५, ३०१ र ३०३ को क्षेत्रफल क्रमश ०-०-३-२, ०-०-६-१.२५ र ०-०-१३-० जग्गा र सो जग्गाले चर्चेको लिगलगापात समेत ।
२	श्री हितो पण्डित को बृहारी श्री भविष्य पण्डित कुमहारको श्रीमती धनुषा जिल्ला नुनर्पति गा.वि.स. वडा नं. १ बस्ने श्री अर्पिला देवीको नाममा मालपोत कार्यालय जनकपुरधाम धनुषा मा दर्ता थ्रस्ता कायम रहेको धनुषा जिल्ला पचहर्वा गा.वि.स. वडा नं. ५ को कित्ता नं ९२२ को क्षेत्रफल ०-३-२-० जग्गा र सो जग्गाले चर्चेको लिगलगापात समेत ।
३	श्री राम बृक्ष साहको बृहारी श्री अजय कुमार साहको श्रीमती धनुषा जिल्ला पचहर्वा गा.वि.स. वडा नं. ४ बस्ने श्री अंजुला कुमारीको नाममा मालपोत कार्यालय जनकपुरधाम धनुषा मा दर्ता थ्रस्ता कायम रहेको धनुषा जिल्ला जनकपुर न. पा. वडा नं. २ सिट नं १३६६०४ को कित्ता नं ३४५ को क्षेत्रफल ०-०-४-० जग्गा र सो जग्गाले चर्चेको लिगलगापात समेत ।
घितो लिलाम विक्रिको शर्त तथा बन्देजहरु :	
(१)	बोलपत्र फारम यस बैकको केन्द्रीय कार्यालय र शाखा कार्यालयहरुबाट रु. ५००/- (अशुर्पौ पाँच सय) फिर्ता नहुने गरी खरिद गर्न सकिने छ ।
(२)	बोलपत्र फारममा आफुले कबोल गरेको अंकको कम्तीमा १० प्रतिशतले हुन आउने रकम राष्ट्रिय सहकारी बैक लिमिटेडको नाममा आफुले लिन चाहेको अचल सम्पत्तिको विवरण यस बैकबाट प्रकाशित सूचनाको आधारमा नै भर्नु पर्नेछ । उल्लेखित अचल सम्पत्तिको स्पष्ट विवरण उल्लेख गरी सो को मूल्य अंक र अक्षरमा भर्नुपर्नेछ । अंक र अक्षरमा रकम फरक पर्न गएमा अक्षरमा उल्लेखितलाई मान्यता दिइने छ ।
(३)	बोलपत्रमा आफुले कबोल गरेको अंकको कम्तीमा १० प्रतिशतले हुन आउने रकम राष्ट्रिय सहकारी बैक लिमिटेडको नाममा Kumari Bank LTD पुतलीसडक, काठमाण्डौ रहेको खाता नं.००१०००१४८६६००००१ मा जम्मा गरेको सक्कल भौचर साथ बोलपत्र साथ पेश गर्नुपर्ने छ ।
(४)	लिलाम विक्री हुने घितो सुरक्षण निरिक्षण गर्न चाहेमा बोलपत्र पेश गर्नु अगावै जनकपुर शाखामा कार्यालय समय भित्र सम्पर्क राखी जे जस्तो अवस्थामा छ सोही अवस्थामा निरिक्षण गर्न सकिने छ । साथै सोही अवस्था तथा परिमाणमा स्वीकार गरी लिनु पर्नेछ ।
(५)	बोलपत्र स्वीकृत भएको सूचना पाएको १५ दिन भित्र सम्पूर्ण रकम बुझाई अचल सम्पत्ति आफ्नो नाउँमा नामसारी गरी लिनु पर्नेछ । सो म्याद भित्र बाँकी रकम नबुझाएमा धरोटी रकम स्वत जफत हुने छ । रजिष्ट्रेशन गर्ने इड्डामा लाग्ने सरकारी दस्तुर, लगायत अन्य सम्पूर्ण दैदस्तुर घर/जग्गा खरिद गर्न खरिदकर्ताले व्यहोर्नु पर्नेछ ।
(६)	बोलपत्र दाखिला भै सकेपछि बोलपत्रमा उल्लेखित रकम वा शर्तहरुमा कुनै हेरफेर हुनेछैन । साथै बोलपत्र स्वीकृत वा अस्वीकृत हुने दुवो नलागे सम्म समान्यतया धरोटी रकम फिर्ता दिइने छैन ।
(७)	रित नपुगेको वा म्याद नाघी पेश हुन आएको बोलपत्र स्वतः रद्द हुनेछ ।
(८)	बोलपत्र स्वीकार वा अस्वीकार गर्ने र लिलाम सम्बन्धि सम्पूर्ण निर्णय गर्ने अधिकार बैकमा निहीत रहनेछ ।
(९)	बोलपत्र सदर बढ्द हुनु अगावै ऋणीले सम्पूर्ण रकम बुझाएमा प्राप्त बोलपत्रहरु रद्द गरी धरोटी फिर्ता दिन सकिने छ । धरोटी स्वरुप राखेको रकममा व्याज दावी गर्न पाईने छैन ।
(१०)	लिलाम सूचना प्रकाशित मितिले १५ दिन भित्र बोलपत्र पेश गर्न सकिनेछ । बोलपत्र पेश गर्ने अन्तिम मितिमा सार्वजनिक विदा परेमा सोको भोलिपल्ट कार्यालय समय भित्र पेश गर्न सकिनेछ । बोलपत्र पेश गर्न सकिने अन्तिम मितिको भोलिपल्ट वा कार्यालय खुलेको दिनमा बैकको शाखा कार्यालय जनकपुरमा उक्त दिनको ३:०० बजे बोलपत्र खोल्ने छ । बोलपत्र पेश गर्ने अन्तिम दिनको कार्यालय समय भित्र सम्बन्धित ऋणी वा घितोबालाले बैकको ऋण चुक्ता बुझाई घितो फुकुवा लैजात सक्ने छ ।
(११)	प्राप्त भएका बोलपत्रहरु बोलपत्र पेश गर्ने व्यक्ति वा तीजको प्रतिनिधिहरुको रोहवरमा खोल्ने छ । यदि बोलपत्र पेश गर्ने व्यक्ति वा तीजको प्रतिनिधि बोलपत्र खोल्ने समयमा उपस्थिति नभएमा बोलपत्र खोल्न बाधा परेको मानिने छैन ।
(१२)	सुरक्षणमा रहेको घितोहरु आंशिक रुपमा पनि लिलाम गर्न सकिने छ ।
(१३)	बोलपत्र सम्बन्धी अन्य शर्तहरु बोलपत्र फारममा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

कालोपट्टी बाँधेर पत्रकार रजक हत्याको विरोध

मधेशदृष्टि
जनकपुरधाम ।
नेपाल पत्रकार महासंघ धनुषाले आइतबार पत्रकार सुरेश रजकको योजनाबद्ध हत्या र मिडिया हाउसमाथि भएको आक्रमणको विरोधस्वरूप एक घण्टा कालोपट्टी बाँधेर प्रदर्शन गरेका छन् । महासंघले सम्पूर्ण सञ्चारकर्मीलाई आह्वान गर्दै कार्यस्थलमा कालोपट्टी बाँधेर विरोध जनाउन आग्रह गरेको थियो । शुक्रबार राजावादीको आन्दोलनक्रममा अराजक समूहद्वारा भएको आगजनीमा पत्रकार रजकको

मृत्यु भएको थियो । घटनामा अन्य केही पत्रकार घाइतेसमेत भएका थिए । आगजनीका साथै विभिन्न मिडिया हाउसमा तोडफोड र सञ्चार

मिथिला क्षेत्र पर्वमय

महोत्तरी ।
मधेशको प्राचीन मिथिला क्षेत्र चैत शुक्लपक्ष शुरु भएसँगै पर्वमय बनेको छ । आइतबार चैत शुक्ल प्रतिपदासँगै वासन्ती नवरात्र प्रारम्भ भएको छ । यसैभित्र चैतीछठ मनाइने हिन्दू मैथिल परम्परा छ । यसपालि वासन्ती नवरात्रभित्रै इस्लाम धमावलम्बीको मुख्य चाड इद पनि परेको हुँदा यहाँको परिवेश पर्वमय बनेको हो । हिन्दू परम्पराका मैथिल अहिले वासन्ती नवरात्रको तयारीमा छन् । चैत शुक्ल प्रतिपदासँगै शुरु हुने वासन्ती नवरात्रका अवसरमा मधेशका महोत्तरीसहित प्राचीन मिथिला क्षेत्रका देवी शक्तिपीठ र मन्दिरमा आइतबार घटस्थापना गरिएको छ । चैत शुक्ल प्रतिपदादेखि नवमीसम्म नौ दिन मनाइने वासन्ती नवरात्रमा दिनैपिच्छे नवदुर्गाको पूजाआराधनाको

स्वास्थ्यकर्मीले सिडिओलाई बुझाए ज्ञापन

आरके श्रीवास्तव
गरुडा ।
स्तरवृद्धि माग गर्दै रौतहटका स्वास्थ्यकर्मी आन्दोलित भएका छन् । आइतबार जिल्लाभर कार्यरत सिअहेव र सिअनमी चौथो-पाँचौँ तहका स्वास्थ्यकर्मीले प्रशासन कार्यालयमा ज्ञापनपत्र बुझाउनु परेको उनले बताए । नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ बमोजिम विगतदेखि पाउँदै आएको दुई तह स्तर वृद्धि, जिल्लास्तरीय संघर्ष समिति संयोजक काशी साहको नेतृत्वमा गएका स्वास्थ्यकर्मीको टोलीले सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी रामनरेश प्रसाद यादवलाई ज्ञापनपत्र बुझाएका हुन् । मधेश प्रदेश अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी स्तरवृद्धि माग गर्दै आन्दोलित छन् । मधेश प्रदेशका आठ जिल्लामा १ हजार ८ सय स्वास्थ्य क्षेत्रका कर्मचारीको स्तरवृद्धि मधेश सरकारले रोका गरेकाले स्तरवृद्धि माग गर्दै नियमित

संघर्ष गरिरहेको संघर्ष समितिका कोषाध्यक्ष संजिव साहले जानकारी गराए । पटकपटक नियमित स्तरवृद्धि माग गरे पनि प्रदेश सरकारले सुनुवाइ नगरेपछि प्रशासन कार्यालयमा ज्ञापनपत्र बुझाउनु परेको उनले बताए । नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ बमोजिम विगतदेखि पाउँदै आएको दुई तह स्तर वृद्धि, जिल्लास्तरीय संघर्ष समिति संयोजक काशी साहको नेतृत्वमा गएका स्वास्थ्यकर्मीको टोलीले सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी रामनरेश प्रसाद यादवलाई ज्ञापनपत्र बुझाएका हुन् । मधेश प्रदेश अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी स्तरवृद्धि माग गर्दै आन्दोलित छन् । मधेश प्रदेशका आठ जिल्लामा १ हजार ८ सय स्वास्थ्य क्षेत्रका कर्मचारीको स्तरवृद्धि मधेश सरकारले रोका गरेकाले स्तरवृद्धि माग गर्दै नियमित

हुलाक सेवा समयसापेक्ष बनाउन जोड

जनकपुरधाम ।
हुलाक सेवालार्इ समयसापेक्ष र ग्राहकको चाहनाअनुसार भरपुर्दो बनाउन स्पष्ट कानुन बनाउनुपर्नेमा जोड दिइएको छ । हुलाक निर्देशनालय जनकपुरधामद्वारा आयोजित द्रुत डाँक सेवा (इएमएस) विषयक अन्तरक्रियाका सहभागीले हुलाक सेवालार्इ सोतसाधन सम्पन्न बनाउँदै अगाडि बढाउनुपर्नेमा जोड दिएका हुन् । सूचना प्रविधिको युगमा हुलाक सेवामा परिवर्तन नआएकाले शिथिल बन्न पुगेको भन्दै यसको आवश्यकता, औचित्य र सम्भावनाबारे गम्भीर समीक्षा गरी आवश्यक काम गरिनुपर्ने वक्ताहरूको भनाइ थियो । जिल्ला समन्वय समिति धनुषाका प्रमुख राजनन्दन मण्डलले तीनी तहका सरकारको समन्वय र सहकार्यमा सेवालार्इ प्रभावकारी बनाउनुपर्ने आवश्यकता औँल्याए । हुलाक सेवा विभागका निर्देशक

धुरवराज आचार्यले द्रुत डाँक सेवालार्इ प्रभावकारी बनाउनका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय क्षेत्रमा पहल भइरहेको र भएको सेवालार्इ गुणस्तरीय तथा प्रभावकारी गराउनतर्फ विभाग लागिपरेको बताए । मुलुक सङ्घीय संरचनामा गइसकेपछि विभिन्न स्थानीय तहमा ६ सय ६७ हुलाक कार्यालय र १ सय ५ वटा हुलाक काउन्टर स्थापना भई चार हजार ६ सय १९ कर्मचारीमार्फत काम भइरहेको उनले जानकारी दिए । विभागद्वारा सञ्चालित द्रुत डाँक सेवा देशका ४५ जिल्ला तथा नेपालबाहेक ३९ देशसँगको सहकार्यमा सञ्चालन भइरहेको विभागको अन्तरराष्ट्रिय सम्बन्ध शाखाका शाखा अधिकृत जीतबहादुर परियारले जानकारी दिए । कार्यक्रममा हुलाक निर्देशनालयका निमित्त निर्देशक शाल झाले हुलाकको काम, कर्तव्य, अधिकार, समस्या तथा चुनौतीका विषयमा जानकारी दिए ।

चैतेदशैंका लागि लिशूली देवी मन्दिर खुला

महोत्तरी ।
जलेश्वरनाथ महादेव मन्दिर परिसरमा रहेको प्रख्यात लिशूली देवीको मन्दिर चैतदशैंका आइतबारदेखि सर्वसाधारणको दर्शनका लागि खोलिएको छ । मन्दिर प्रत्येक वर्ष असोज र चैतदशैंका बेला दुईपटक मात्रै खुला गरिन्छ । मन्दिरका पुजारी उपेन्द्र पाठकले लिशूली देवीको पूजाआजा र सर्वसाधारणको दर्शनका लागि आजदेखि मन्दिर

खुला गरिएको र दर्शनार्थीको भीड लागेको बताए । मन्दिरमा महोत्तरी, धनुषा, सिरहा, सर्लाही जिल्लालगायत भारतको सीतामढी र मधुवनी जिल्लाबाट भक्तजन आउने गरेका छन् । दशैँमा लिशूली देवीको पूजा र दर्शन गर्न नपाएका भक्तजन पुनःवर्षभरि माताको मन्दिर खुल्ने प्रतीक्षा गर्नुपर्ने हुन्छ । लिशूली मन्दिरमा भाकल गरेको पूरा हुने जनविश्वास छ ।

बिहान ५ बजे नै पिडिएफ उपलब्ध

मधेशदृष्टिका प्रिय पाठक, तपाईं इन्टरनेटको पहुँचमा हुनुहुन्छ भने बिहान ५ बजे नै मधेशदृष्टि इन्टरनेटमा पढ्न सक्नुहुनेछ । मधेशदृष्टिको पिडिएफ तपाईंका लागि www.emadsheshdristi.com मा बिहान ५ नबज्दै उपलब्ध छ ।

मोबाइलबाटै मधेशदृष्टि पढ्नका लागि स्क्रान गर्नुहोस्

“सस्तो, टिकाउ र वातावरणमैत्री बनाउन प्रसोधित बाँसको घर निर्माण गरो।”

निर्माण सामग्रीको रुपमा उपचार गरिएको बाँसको फाइदाहरु

- दिगोपन र स्थायिव
- निर्माणमा हल्का वजन
- कट र कौराहरुबाट प्रतिरक्षा
- सुरक्षित र बलियो
- वातावरण मैत्री र न्यून पर्यावरणीय प्रभाव
- द्रुत बढि र स्थायी उपलब्धता
- सस्तो र किफायती
- तापमान अबि वातावरण अनुकूलता
- सांस्कृतिक महत्त्व

संस्था:

दलितका छोराछोरीलाई निःशुल्क द्युसन

मधेशहट्टि वीरगंज । पर्साको पटेर्वा सुगौली गाउँपालिका वडा नम्बर ४ सुगौलीमा दलित बालबालिकाका लागि निःशुल्क द्युसन केन्द्र सञ्चालन गरिएको छ । सुगौलीमा मुसहर र चमार समुदायका ४० बालबालिकाका लागि मित्र फाउन्डेसन ललितपुरको सहयोगमा निःशुल्क द्युसन केन्द्र सञ्चालन गरिएको हो ।

गरिमिit रूपमा विद्यालय नजान्ने, घरमा गृहकार्य नगर्ने समस्या देखिएपछि दलित बालबालिकालाई शिक्षामा अभिप्रेरित गर्न दुई महिनादेखि द्युसन केन्द्र सञ्चालन गरिएको हो । संस्थाका संस्थापक गोविन्द न्यौपानेका अनुसार द्युसन कक्षा प्रत्येक दिन करिब डेढदेखि दुई घन्टा सञ्चालन हुँदै आएको छ । त्यसका लागि द्युसन सञ्चालनको जिम्मेवारी सहजकर्ता प्रतिमा कुमारी रामलाई दिइएको छ । बस्तीमा मुसहर, चमार, दुसाधलगायतका २ सयको बसोबास छ । तर, त्यहाँका ७० भन्दा बढी बालबालिका अझै विद्यालय शिक्षाबाट वञ्चित रहेको स्थानीय राजु माझीले बताए । यस्तै, पटेर्वा सुगौली गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानमा निःशुल्क आँखा शिविरबाट २ सय ५० लाभान्वित भएका छन् । सहज सेवा सीप विकास केन्द्र

पटेर्वा सुगौलीको आयोजना तथा सामुदायिक आँखा अस्पतालको प्राविधिक सहयोगमा नेपाल राष्ट्रिय माध्यमिक विद्यालय सुगौली दाप र सुगौली सामुदायिक भवनमा निःशुल्क आँखा शिविर भएको हो । नेपाल राष्ट्रिय माध्यमिक विद्यालय सुगौली

दापको प्रांगणमा आयोजित शिविरमा एक सय जनाको आँखा परीक्षण गर्दा २७ जनामा मोतियाबिन्दु फेला परेको आँखा अस्पतालका मेडिकल संयोजक महेश सिंह धामीले जानकारी दिए । यस्तै सुगौली सामुदायिक भवनमा आयोजित शिविरमा १ सय ५० जनाको आँखा परीक्षण

गर्दा ती मध्ये ४५ जनामा मोतियाबिन्दु भेटिएको उनले बताए । शिविरमा सामुदायिक आँखा अस्पतालका मेडिकल संयोजक महेश सिंह धामी, चिकित्सक ओमप्रकाश चौधरी, राजेश चौधरी, चाँदनी जैसवाल लगायतले सेवा प्रदान गरेका थिए ।

पैसा भनेपछि ५ सय पनि नछोड्ने है !

गरिएको दाबी गरे । यद्यपि, पदस्थापनमा रकम लिने कुनै कानूनी व्यवस्था छैन । पुरानै निर्णयका आधारमा रसिद दिई रकम लिइएको हो । शिक्षा समिति पर्साका संयोजक एवम् जिल्ला समन्वय समिति पर्साका सभापति निरञ्जन सर्राफले पैसा लिने कुनै निर्णय नभएको बताएका छन् तर पदस्थापनका लागि ५ सय रुपैयाँ नतिरी सुखै छैन । समितिका पदेन सदस्य तथा पर्साका प्रमुख जिल्ला अधिकारी गणेश अर्यालले पनि आफूलाई गुनासो प्राप्त भएको जानकारी दिँदै, किन रकम असुल गरिएको भन्ने विषयमा बुझ्न शिक्षा विकास तथा

समन्वय इकाई प्रमुखलाई जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा बोलाइएको बताए । पदस्थापनका लागि चिठी लिन गएका शिक्षक–शिक्षिकाले पदस्थापन प्रक्रिया पारदर्शी नभएको, सोर्स–फोर्स र आर्थिक चलखेल गरी मिलाइएको गुनासो गरेका छन् । उनीहरूले क्रम संख्याको बेवास्ता गरी, राजनीतिक पहुँच र आसेपासेका आधारमा पदस्थापन गरिएको आरोप लगाए । समितिका सदस्य तीर्थराज यादव र विनोद गिरीले पनि रकम असुलबारे आफूहरूलाई कुनै जानकारी नभएको प्रतिक्रिया दिए ।

उपराष्ट्रपतिद्वारा ईद–उल–फित्रको शुभकामना

मधेशहट्टि वीरगंज । इस्लाम धर्मावलम्बीको महान पर्व ‘ईद–उल–फित्र’ का अवसरमा सरकारले आज सोमबार सार्वजनिक बिदा दिएको छ । यस्तै, उपराष्ट्रपति रामसहाय प्रसाद यादवले पर्वका अवसरमा स्वदेश

तथा विदेशमा रहेका सम्पूर्ण नेपाली इस्लाम धर्मावलम्बी दिदीबहिनी तथा दाजुभाइमा सुख, शान्ति, समृद्धि र सुस्वास्थ्यका लागि शुभकामना व्यक्त गरेका छन् । इस्लाम धर्मावलम्बीले पर्व हर्षोल्लासका साथ मनाउने परम्परा रही आएको र परम्परागत

‘इफ्तार’ र रोजा पश्चात नमाज पढेपछि साँझपख विशेष परिकारसहितको खाद्यवस्तु ग्रहण गर्नु इस्लाम धर्मावलम्बीको महत्वपूर्ण अनुष्ठान भएको यादवको भनाइ छ । अनुष्ठानका माध्यमबाट इस्लाम धर्मावलम्बीले ध्यान र आत्मसंयममा वृद्धि गर्ने प्रयास गर्नुले उनीहरूको आध्यात्मिकतालाई थप बलियो बनाउन सघाउने यादवको भनाइ छ । नयाँ कपडा लगाउने, नमाज

पढ्ने, एक अर्कासँग गला मिलाउँदै बधाई, शुभकामना र उपहार साटासाट गरी मनाइने ‘ईद–उल–फित्र’ का दिन विशेष परिकार बनाएर खाने र खुवाउने परम्परा छ । ईदको चन्द्रमा हेरेपछि सबैलाई ‘चाँद मुबारक’ वा ‘ईद मुबारक’ भन्ने चलन छ । साथै, मानिसहरू आफ्नो श्रद्धा अनुसार कमाएको रकममध्ये केही हिस्सा दान दिने परम्पराले यो पर्वको महत्व झनै बढाएको उपराष्ट्रपतिको विश्वास छ ।

पूर्वराजाका पक्षमा राष्ट्रवादीको प्रदर्शन

मधेशहट्टि वीरगंज । नेपाल राष्ट्रवाद संघ वीरगंजले प्रदर्शन गरेको छ । संघका केन्द्रीय अध्यक्ष जनकलाल साहको नेतृत्वमा राजा ल्याउनु पर्ने र आन्दोलनक्रममा पक्राउ परेका राप्रपाका नेतालाई रिहा गर्नुपर्ने मागसहित प्रदर्शन भएको हो । उनीहरूले प्रदर्शनक्रममा राजा ल्याऊ, देश बचाऊ, राजसंस्था अमर होस्, श्रष्ट नेता मुर्दावाद, पक्राउ परेका नेतालाई रिहा गरलगायतका नारा लगाएका

थिए । वीरगंजको घण्टाघरबाट शुरु भएको विरोध प्रदर्शनले नगरको विभिन्न भाग परिक्रमा गर्दै पुनः घण्टाघर पुगेर कोणसभामा परिणत भएको थियो । देशमा हिन्दू राष्ट्रको विकल्प नभएको संघका अध्यक्ष साहले बताए । प्रदर्शनक्रममा संगीता देवी साह, उमाशंकर प्रसाद, राजेन्द्र पाल, हरेराम प्रसाद, सुरेश साह, मदन ठाकुर, नन्दकिशोर गोयल, दिपेन्द्र रौनियार, किरणमान डंगोललगायतको उपस्थिति थियो ।

मिश्रीलाल मधुकर जनकपुरधाम । जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकामा तेली संगठित भए नेतृत्वमा पुग्ने बताइएको छ । नेपाल तेली कल्याण समाज धनुषाका अध्यक्ष ललित साहले जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा १७ स्थित तेतरिया गाउँमा सुरेशकुमार साहको निवासमा शनिबार आयोजित वडास्तरीय सम्मेलन तथा कार्यालय उद्घाटनमा तेली समुदाउ नेतृत्वमा पुग्न संगठिन हुनु पर्ने बताए । जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकामा सबैभन्दा बढी जनसंख्या तेलीको भए पनि कुनै पनि राष्ट्रिय पार्टीले सांसद, विधायक वा मेयरका लागि खोजी नगरेको उनले बताए । यसका लागि संगठित हुन जरुरी रहेको उनको भनाइ थियो । कार्यक्रममा नेपाल तेली कल्याण

समाज जनकपुरधाम नगरका अध्यक्ष रामबाबु साहले गरिब परिवारका बालबालिकालाई शिक्षित गराउन नगरपालिकाका प्रत्येक वडामा अभियान सञ्चालन गरिने बताए । दाइजो प्रथा अन्त्य गर्न जनचेतना अभियान सञ्चालन गरिने उनले सुनाए । राम उद्गार साहले वडा अध्यक्षको जिम्मेवारी सुरेशकुमार साहलाई हस्तान्तरण गरे । कार्यक्रममा जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकाका वडाअध्यक्ष दीपेन्द्र साह, परमेश्वर साह, पूर्व वडाअध्यक्ष जानकीराम साह, शहीद गंगालाल हृदय रोग प्रतिष्ठान जनकपुरधामका निर्देशक डा. राजेशकुमार साह, नेपाल तेली कल्याण समाजका पूर्व राष्ट्रिय उपाध्यक्ष रामबाबु साह, पूर्व जिल्ला उपाध्यक्ष श्यामकुमार साह, बिगुल साह, शिवकुमार साहलगायतको उपस्थिति थियो ।

छिपहरमाईमा शोभा कलश यात्रा

राजन कुमार बानिया पर्सा । चैतनवमीको अवसरमा धोबिनी गाउँपालिका वडा नम्बर ४ लंगडीमा नवनिर्मित छिपहरमाई मन्दिरको प्राणप्रतिष्ठाका अवसरमा शोभा कलश यात्रा निकालिएको छ । शोभा कलश यात्रा छिपहरमाई मन्दिरको प्राङ्गणबाट शुरु भएको थियो । छिपहरमाई मन्दिरबाट बाजागाजासहित निकालिएको कलश यात्रा धोबिनी गाउँपालिका–४ लंगडी र बखरी गाउँ परिक्रमा गर्दै सिकटा नदीको लंगडी छठघाटमा पुगी पुजापाठ गरी जल भरेर छिपहरमाई मन्दिरा पुगेको थियो । कार्यक्रममा नेपाली कांग्रेस महाधिवेशन प्रतिनिधि एवम्

गाउँपालिका अध्यक्ष प्रत्यासी नारायण प्रसाद कुर्मी, पूर्व गाउँपालिका अध्यक्ष सुरेश प्रसाद कुर्मी, प्रधानाध्यापक सोनालाल कुर्मीले पुजापाठ गरेका थिए । कलश यात्रामा ताराचन्द साह कलवार, शिक्षक राजनारायण पटेल, रामबाबु कुर्मी, लालबाबु जिमदार, पत्तकार लालबाबु बानियालगायतको सहभागिता थियो । छिपहरमाई मन्दिरको प्राणप्रतिष्ठानको कार्यक्रम नवमीसम्म चल्ने आयोजकले जनाएको छ । वैशाख ५ गते चैत नवमीका दिन छिपहरमाई मन्दिरमा पुजापाठ हुने संयोजक सोनालाल कुर्मीले बताए । उनले मन्दिरमा वर्षमा दुई चोटी चैतनवमी र दशैंका बेला ठूलो मेला लाग्न गरेको बताए ।

गागुन २० गते भएको विश्वविद्यालयको मन्त्रिपरिषद् बैठकले उपकुलपति डा. वैद्यनाथ महताे र रजिस्ट्रार भगवान ठाकुरलाई पदमुक्त गर्ने निर्णय गरेपछि विवादले थप उग्र रूप लिएको छ । यद्यपि सर्वोच्च अदालतको अल्पकालीन आदेशपछि पदमुक्त नगर्ने निर्णय भएको भए पनि तलबको समस्या अझै समाधान भएको छैन ।

आफ्नो दैनिकीमा समस्या परेको बताए । विश्वविद्यालयका कुलपतिसमेत रहेका मधेश प्रदेशका मुख्यमन्त्री सतिश कुमार सिंहको उपस्थितिमा भएको सर्वपक्षीय भेलाले तलब दिने प्रक्रिया अपनाउने निर्णय गरेको भए पनि तलबको मुद्दा अझै समाधान हुनसकेको छैन ।

फागुन २० गते भएको विश्वविद्यालयको मन्त्रिपरिषद् बैठकले उपकुलपति डा. वैद्यनाथ महताे र रजिस्ट्रार भगवान ठाकुरलाई पदमुक्त गर्ने निर्णय गरेपछि विवादले थप उग्र रूप लिएको छ । यद्यपि सर्वोच्च अदालतको अल्पकालीन आदेशपछि पदमुक्त नगर्ने निर्णय भएको भए पनि तलबको समस्या अझै समाधान भएको छैन ।

रजिस्ट्रार भगवान ठाकुरले नीति र कार्यक्रम पास नभएका कारण तलब दिन नसकिएको बताएपछि कर्मचारीहरूको आक्रोश झनै बढेको छ । प्राध्यापक र कर्मचारीहरूका आन्दोलनले विश्वविद्यालयका विद्यार्थीहरूको पठनपाठन प्रभावित हुने चिन्ता बढ्दै गएको छ । कक्षा ठप्प हुन सक्ने सम्भावना रहेकोले विद्यार्थी पनि अन्योलमा परेका छन् ।

चैतेदशैँमा वीरगंजमा डोली यात्रा

मधेशहट्टि वीरगंज । वीरगंजको चर्चित गहवामाई मन्दिरले चैतेदशैँका अवसरमा गहवामाईको निसानसहितको डोली यात्रा गर्ने भएको छ । माईस्थान सञ्चालन समितिले चैत २३ गते चैतेदशैँका अवसरमा माईको निसानसहितको डोली यात्रा गर्न लागेको हो । समितिका अध्यक्ष नरेन्द्र साहले डोली यात्रामा हजारौँ दशनार्थीको उपस्थितिमा गहवामाईको निसानसहितको डोली यात्रा गर्न लागिएको जानकारी दिए । ‘गहवामाई मन्दिर वीरगंजको माल नभई समग्र मधेश प्रदेशसँगै छिमेकी मुलुक भारतको विहार राज्यका दशनार्थीको आस्थाको धरोहर रहँदै आएको छ,’ उनले भने, ‘गहवामाई मन्दिरमा भाकल तथा पूजापाठ गरेमा आफ्नो मनोकाङ्क्षा प्राप्त हुने जनविश्वास छ ।’

डोली यात्रा गहवामाई मन्दिर